

**КАТЕГОРІАЛЬНИЙ БАЗИС УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ
ПОТЕНЦІАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

*Амелін С.С., магістрант,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Конкурентоспроможність фірми є результатом її конкурентних переваг по всьому спектру управління компанією [1].

Найповніше розкрили це питання А.Е. Воронкова та Ю.С. Погорелов [2]. Вчені провели дослідження зв'язків між потенціалом підприємства, його розвитком і конкурентоспроможністю та виявили, що потенціал підприємства є основою його довготривалого розвитку, причому такий зв'язок є причинно-наслідковим і рекурсивним. Вплив потенціалу підприємства та його розвитку на конкурентоспроможність є більше причинним, ніж наслідковим, а зворотній вплив – більше наслідковим, ніж причинним.

Таким чином, вкрай важливо побудувати ефективну систему управління виробничим потенціалом підприємства.

Для цього досліджено суть економічної категорії «виробничий потенціал підприємства» (див. табл.).

Отже, при визначенні виробничого потенціалу перелічуються «здатність», «сукупність характеристик», «потенційні можливості».

На даний час є три основні підходи до визначення поняття «виробничий потенціал»:

1. ресурсний – ресурси визначають можливості та потенціал підприємства;
2. інституціональний – можливості персоналу характеризують потенціал підприємства;
3. функціональний – вид діяльності самого підприємства визначає його потенціал [17].

Бачимо, що спостерігається фрагментарний підхід до цієї категорії: з точки зору її окремих, хоч і важливих сторін, – у сфері виробництва (ресурсів) чи у сфері ринкового обігу.

Виробничий потенціал не можна прив'язувати лише до виробничої бази, тому що готову продукцію виробляє підприємство як система, в чому реалізується комплексна природа потенціалу.

Сукупність ресурсів, спрямованих на досягнення певної мети, точніше характеризує потенціал, але не повною мірою розкриває його. Це відбувається тому, що сукупність ресурсів не визначає мету функціонування підприємства, а саме мета визначає необхідний перелік ресурсів.

Порівняльна оцінка визначення «виробничий потенціал» науковцями

Автор	Визначення терміна «виробничий потенціал»
Анчишкін О. І	...набір ресурсів, які в процесі виробництва приймають форму факторів виробництва [3].
Авдеєнко В.Н., Котлов В.А.	...сукупність виробничих ресурсів цільового призначення, серед яких основні: промислово-виробничі фонди, трудові ресурси, енергетичні ресурси, технологія, інформація [4].
Федонін О.С., Репіна І.М., Олексик О.І	...наявні і приховані можливості підприємства щодо залучення і використання факторів виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції [5].
Гаєвська Л.М., Чернова О.В.	...являє собою систему, яка складається з елементів, які в процесі виготовлення продукції виконують різного роду функції, що притаманні будь якій системі [6].
Кондратюк О.І.	...формується основними виробничими фондами, до яких входять будівлі, споруди, трубопроводи, машини, устаткування тощо [7].
Бабан Т.О.	...сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, структури, технічного рівня та якості [8].
Ішук С.О.	...складна, організована, динамічна система, яка формується з множини елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості і в терміни, визначені ринком [9].
Косянчук Т.Ф.	...сукупність ресурсів і виробничих можливостей фірми, які можуть бути використані для досягнення її цілей [10].
Валович М.З.	...система можливостей підприємства, яка містить виробничі ресурси, які виконують різні функції у процесі забезпечення випуску продукції для досягнення поставлених цілей розвитку підприємства [11].
Михайленко О.В.	... властивість носія забезпечити виготовлення продукції певної номенклатури, що відповідає вимогам ринку за вихідними характеристиками, якістю, асортиментом, по максимуму, з орієнтацією не на попит, а на загальну місткість ринку цієї або альтернативної (що її виробництво забезпечено функціональним потенціалом відповідної системи) продукції. Він являє собою систему взаємопов'язаних елементів, які виконують різні функції у процесі забезпечення випуску продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства [12].
Добикін О.К.	...здатність виробничої системи виробляти матеріальні блага, використовуючи ресурси виробництва [13].
Лапін Є.В.	...кількісний і якісний склад матеріальних і нематеріальних ресурсів, що забезпечують отримання максимальної економічної вигоди при найбільш повному їхньому використанні за часом і продуктивністю [14].
Перерва П.Г., Побережна Н.М.	...розкриває сутність внутрішнього середовища та впливає на зовнішнє середовище. Результати його використання доцільно розглядати з позицій внутрішньої та зовнішньої ефективності економічних ресурсів за відповідними показниками [15].
Маркова В.Д.	...сукупність технічного, технологічного та трудового потенціалів [16].

Таким чином, ресурсна природа потенціалу – це важлива, але не вичерпна його характеристика і є необхідність у поєднанні ресурсного з цільовим (результативним) підходами для формування визначення категорії.

Окрім ресурсного підходу та результативності діяльності у представленому переліку визначень ігнорується потужнісна складова, тобто можливості до забезпечення потенційного максимального обсягу виробництва при наявних ресурсах. Також у запропонованих визначеннях не звертається увага на те, що максимізація випуску продукції (надання послуг, виконання робіт) в конкурентному середовищі повинна базуватися на врахуванні і задоволенні потреб споживачів. Таким чином буде реалізована соціально спрямована та потужнісна природа потенціалу.

Отже, на основі детального аналізу, запропонуємо нове удосконалене визначення економічної категорії «виробничий потенціал підприємства», яке на відміну від існуючих, базується не окремо на ресурсному, інституціональному або функціональному підході, а поєднує у собі усі підходи, а також базується на цільовому (результативному), соціально-спрямованому, потужнісному та комплексному підходах.

Отже, виробничий потенціал підприємства – це сукупність взаємопов'язаних між собою капітальних, трудових, інформаційних, інтелектуальних, матеріально-сировинних ресурсів, які матеріалізують (втілюють) максимально ефективну діючу та стратегічну виробничу програму підприємства, яка дозволяє займати конкретний ринковий сегмент, задовольняти потреби цільової аудиторії (споживачів) та досягати поставленої мети функціонування

Дане дослідження допоможе краще розуміти природу виробничого потенціалу для більш ефективного управління виробничо-економічною системою в цілому, що забезпечить постійний ріст, розвиток і досягнення стійкого конкурентного статусу на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Список літератури:

1. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
2. Воронкова А.Е. Потенціал підприємства як основа його довгострокового розвитку / А.Е. Воронкова, Ю.С. Погорелов // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4 (94). – С. 77 – 82.
3. Анчишкін А. И. Прогнозирование роста экономики / А.И. Анчишкін. – М. : Экономика, 1996. – 98 с.
4. Авдеенко В.Н. Производственный потенциал промышленного предприятия / В.Н. Авдеенко, В.А. Котлов. – М.: Экономика, 1995. – 208 с.
5. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексик. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 316 с.

6. Гаєвська Л.М. Виробничий потенціал – основа розвитку підприємства / Л.М. Гаєвська, О.В. Чернова // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2011. – № 1 (55). – С. 184 – 185.
7. Кондратюк О.І. Економічний потенціал країни, його суть та тенденції розвитку / О.І. Кондратюк // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 3 (105). – С. 91–98.
8. Бабан Т.О. Застосування категорії «потенціал» у сучасних економічних дослідженнях [Електронний ресурс] / Т.О. Бабан // Вісник Харків. нац. техн. ун-ту ім. П. Василенка. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/09.pdf.
9. Іщук С.О. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств / С.О. Іщук // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 7/2005. – № 3. – С. 48–56.
10. Косянчук Т.Ф. Економічна діагностика: навч. посіб. / [Т.Ф. Косянчук, В.В. Лук'янова, Н.І. Майорова, В.В. Швид]; за заг. ред. Т.Ф. Косянчук. – Львів: Новий Світ, 2007. – 452 с.
11. Валович М.З. Управління виробничим потенціалом підприємств спиртової промисловості в умовах системної нестабільності економіки / М.З. Валович // Наука й економіка. – 2010 р. – № 3 (19). – С. 103 – 107.
12. Михайленко О.В. Теоретичні аспекти стратегічного розвитку виробничого потенціалу / О.В. Михайленко // Зб. наук. пр. з актуальних проблем економічних наук «Інноваційний розвиток економіки України». – Херсон, 2013. – С. 186 - 191.
13. Добикін О.К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник / О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотко. – К.: Центр навч. л-ри, 2005. – 208 с.
14. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия : монография / Е.В. Лапин. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 360 с.
15. Перерва П.Г. Визначення ефективності використання виробничого потенціалу машинобудівного підприємства / П.Г. Перерва, Н.М. Побережна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 2. – С. 191–198.
16. Маркова В.Д. Стратегический менеджмент / В.Д. Маркова, С.А. Кузнецова. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 88 с.

РИНОК ЦУКРУ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Данилишин М.С., аспірант**,

Національний Науковий Центр «Інститут аграрної економіки»,

м. Київ, Україна

Ще не так давно Україна була найбільшим у світі виробником цукрових буряків і другим за величиною (після Франції) експортером цукру білого в Європі. В

* Науковий керівник: Саблук В.П., кандидат економічних наук